

ยุคล้านนา (พ.ศ.๑๘๓๙ - ๒๑๐๑)

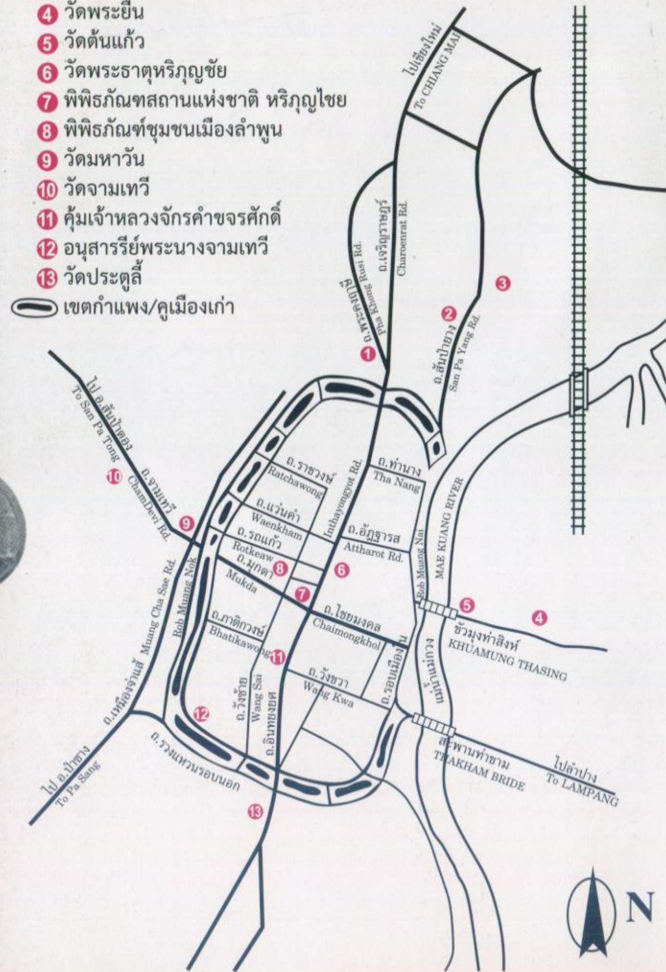
ปี พ.ศ. ๑๘๒๔ พญามังรายยกกองทัพมาจากเมืองหิรัญนครเงินยาง (เชียงราย) ได้ทำลายหริภุญไชยนครลง ตรงกับกษัตริย์องค์สุดท้ายคือพญายี่บา แล้วสถาปนาเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นศูนย์กลางการปกครอง ในปี พ.ศ.๑๘๓๙ รวบรวมดินแดนทางภาคเหนือตอนบนทั้งลุ่มแม่ปิง-แม่กกขึ้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในช่วงระยะเวลาอีก ๑๐๐ ปีเศษต่อมา พระเจ้าติโลกราชได้รวบรวมแว่นแคว้นล้านช้าง และบางส่วนของสิบสองปันนามาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของ **"ล้านนา"**

โบราณวัตถุสมัยล้านนามีอายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๕ มีรูปแบบศิลปะที่เริ่มมีความเป็น **"ไทย"** ดังเช่น ต้นกำเนิดพระพุทธสิหิงค์ หรือที่คนทั่วไปนิยมเรียกว่า **"พระเชียงแสนสิงห์หนึ่ง"** มีลักษณะพระพักตร์อิ่มเอิบ อมยิ้ม พระเนตรก้มต่ำคล้ายกลีบบัว ประทับนั่งขัดสมาธิราบและขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย พระอังสาใหญ่ บั้นพระเอวเล็ก มีชายสังฆาฏิสั้นๆ ตัดเป็นเขี้ยวตะขาบอยู่เหนือพระถันพาดพระอังสาซ้าย การหล่อสำริดของพระพุทธรูปล้านนาในยุคแรกๆ จะนิยมใช้เดือย (แส้ หรือแสว้) รูปตัว I เชื่อม บางทีจึงมีชื่อเรียกพระพุทธรูปล้านนายุคต้นว่า **"พระแสนแส้"**

นอกจากนี้ ยังมีศิลปกรรมกลุ่มที่แสดงลักษณะพื้นเมืองประจำท้องถิ่น เช่น พระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยา กลุ่มพระพุทธรูปสกุลช่างล้านช้างหรือล้านนาตะวันออก นอกจากงานพุทธศิลป์แล้ว ศิลปกรรมที่โดดเด่นอีกประเภทคือ เครื่องเคลือบดินเผาจากเตาแหล่งต่างๆ เช่น สันกำแพง เวียงกาหลง ทุ่งเตาไห พาน เป็นต้น

ศิลปวัตถุยุคฟื้นฟูล้านนา หรือสมัยรัตนโกสินทร์

มีการผสมผสานกันระหว่างศิลปะไทยแบบต่างๆ โดยมากเป็นงานหัตถศิลป์ ประณีตศิลป์ ที่ใช้สำหรับถวายพระทำด้วยวัสดุมีค่า เช่น ดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง ช้าง ม้าจำลอง และเครื่องไม้แกะสลักต่างๆ เช่น สัตตภัณฑ์ ตุงกระด้าง คันทวย พระแผง ฯลฯ อันแสดงถึงการสืบทอดเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมล้านนายุคฟื้นฟู ภายใต้กลุ่มช่างฝีมือชาวไทลื้อ ไทยอง และการผสมผสานเอาศิลปแบบรัตนโกสินทร์จากทางภาคกลางขึ้นมาใช้อย่างกลมกลืน

พิมพ์ที่ : กอธนาพริ้นท์ 053-537203-4 DeSIGN by Demand Digital print for you

เปิดบริการ วันพุธ-อาทิตย์
เวลา ๙.๐๐ -๑๖.๐๐ น.
ปิด วันจันทร์-อังคาร และวันนักขัตฤกษ์
ในส่วนของสำนักงาน
เปิดระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์
อัตราค่าเข้าชมคนไทย ๒๐ บาท
ชาวต่างชาติ ๑๐๐ บาท

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย
๑๒๒ ถ.อินทยงยศ ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.ลำพูน ๕๑๐๐๐
โทร.๐-๕๓๕๑-๑๑๘๖ โทรสาร ๐-๕๓๕๓-๐๕๓๖
E-mail: hari_museum@yahoo.com

ฟรีสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา พระภิกษุ สามเณร ผู้สูงวัย สมาชิกเพื่อนพิพิธภัณฑ์ เจ้าพนักงานเฝ้าระวังโบราณสถาน อส.มศ. แขกของทางราชการ สมาชิก ICOMOS สมาชิกสมาคมสหพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ ๑๗ จังหวัด

มีบริการนำชม บริการค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ บริการห้องสมุด ห้องประชุม โสตทัศนูปกรณ์ ร้านจำหน่ายหนังสือของที่ระลึก กิจกรรมเสวนา สัมมนาทางวิชาการ อบรมศิลปะ มัคคุเทศก์ อ่านบทกวี ฯลฯ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย
จังหวัดลำพูน

ปฐม
อารยนคร
แห่งล้านนา

ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๔๗๐ ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๗ โดยมีฐานะเป็น **"พิพิธภัณฑ์แห่งแรกในภาคเหนือ"** สถานที่ตั้งปัจจุบันนี้เดิมเคยเป็น "วัดแสนข้าวห่อ" หรือ "วัดสะดือเมือง" ตั้งแต่สมัยหริภุญไชย

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เก็บรวบรวมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่ได้มาจากวัดสำคัญและแหล่งโบราณคดีในจังหวัดลำพูน จำนวนกว่า ๓,๐๐๐ ชิ้น แต่นำมาจัดแสดงเพียงครึ่งหนึ่ง สามารถแบ่งการนำเสนอตามหมวดหมู่ได้ดังนี้

๑. ยุคก่อนประวัติศาสตร์
๒. ยุคทวารวดีต่อเชื่อมกับยุคหริภุญไชย
๓. ยุคล้านนา
๔. ยุคฟื้นฟูล้านนา (ยุครัตนโกสินทร์)

ทั้งหมดนี้จัดแสดงในห้องโถงหลัก

นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการหมุนเวียน หรือนิทรรศการพิเศษตามวาระต่างๆ มุมเด็ก โบราณวัตถุที่ได้รับบริจาคจากภาคเอกชน ส่วนชั้นล่างมีห้องศิลาจารึก กับประติมากรรมหินทรายและศิลาแลงกลางแจ้ง

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (ราว ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว)

พบหม้อลายเชือกทาบขูดขีดเป็นรูปงูไขว้ไปมา กระบอกธนู ขวานหินกะเทาะ ขวานหินขัด ที่บ้านทาป่าสัก ต.ทาสบเส้า อ.แม่ทา และบ้านสันมะนะ ต.ต้นธง อ.เมือง จ.ลำพูน มีอายุกว่า ๔,๐๐๐ ปี กับกลุ่มโครงกระดูกที่ขุดค้นพบ ณ บ้านวังไฮ ต.เวียงยอง อ.เมือง จ.ลำพูน มีอายุราว ๒,๕๐๐- ๓,๐๐๐ ปี คนกลุ่มนี้รู้จักประเพณีฝังศพด้วยการอุทิศสิ่งของให้ผู้ตายไว้ใช้ในปรโลก รู้จักทำเกษตรกรรม ตั้งหลักแหล่งไม่เร่ร่อน มีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอก เห็นได้จากการพบลูกปัด สร้อยกำไลในหลุมศพ ทำด้วยหอยทะเล หินควอทซ์ สำริด ซึ่งชาวต่างถิ่นนำมาแลกเปลี่ยนค้าขาย ชนกลุ่มนี้ (ลัวะ-เม็ง) ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประชากรในแคว้นหริภุญไชย อีก ๑,๐๐๐ ปีต่อมา

ยุคหริภุญไชย (พ.ศ.๑๒๐๔-๑๘๒๔)

หริภุญไชยมีปฐมกษัตรีย์พระนามว่า **"จามเทวี"** ผู้นำเอาอารยธรรมแบบทวารวดีจากเมืองละโว้ ทางภาคกลางขึ้นมาสถาปนา ณ ลุ่มแม่น้ำปิง-กวง-ทา-วัง พบโบราณวัตถุที่ทำด้วยหินทราย ปูนปั้น ดินเผา สำริด งานศิลปกรรมชิ้นเยี่ยมได้แก่ พระพิมพ์สกุลลำพูน ประกอบด้วยพระกล้วย พระกวาง พระกลีบบัว พระรอด พระคง พระเลี่ยง พระลือ พระเปิม พระบาง พระสาม พระสิบสอง พระสิบแปด ศิลปกรรมสมัยหริภุญไชยมีอัตลักษณ์พิเศษ กล่าวคือเน้นพระพักตร์ของพระพุทธรูปเป็นทรงสี่เหลี่ยม พระขนงต่อกันเป็นปีกกา พระเนตรโปนเหลือบต่ำ พระโอษฐ์แย้มแบบแสยะ มีไรพระมัสสุ พระนาสิกใหญ่ ทำให้นิยมเรียกวันว่า **"พระมีหนวด"** ลักษณะหน้าตาถมึงทึงแสดงฤทธิ์อำนาจเช่นนี้น่าจะทำตามคติพุทธแบบมหายาน

จุดเด่นของเครื่องปั้นดินเผาประเภทโกศ คนโท น้ำต้น ในยุคนี้คือการใช้เนื้อเหนียวจากตะกอนลุ่มแม่น้ำปิงเก่าคุณภาพดีเยี่ยม เมื่อเผาแล้วได้สีสวยงามถึง ๕ สีได้แก่ สีเหลืองดอกพิกุล สีส้มฟักทอง สีเทาจากแร่ไมก้า สีเขียวอมดำ และสีชมพู นอกจากนี้ ชิ้นส่วนลวดลายปูนปั้น ประเภทลายพันธุ์พฤกษา กนกผักกูด สัตว์หิมพานต์ ครุฑ ฤๅษี สิงห์ ยักษ์ ที่เคยใช้ประดับตกแต่งกรอบซุ้มจระนำ (ซุ้มพระพุทธรูป) ขององค์สถูปเจดีย์มาก่อนจะร่วงหล่น ก็มีความสำคัญในฐานะเป็นรากฐานให้ก่อเกิดงานศิลปกรรมปูนปั้นชิ้นเยี่ยมในยุคล้านนาสมัยต่อมา

ห้องศิลาจารึก

ศิลาจารึกอักษรมอญโบราณ มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๘ พบจำนวนมากถึง ๑๐ หลัก แสดงถึงความรุ่งเรืองทางศาสนา ของกษัตริย์ยุคหริภุญไชย ดังปรากฏพระนามว่า พระเจ้าสรรพสิทธิ์ (สววาธิสิทธิ) หรือ ตชุมหาเถร อักษรมอญโบราณเหล่านี้มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดลายสือไทสมัยสุโขทัยในอีก ๔๐๐ ปีต่อมา (เมื่อขึ้นมาสู่ล้านนา เรียกว่าตัวอักษรฝักขาม) และยังส่งอิทธิพลด้านรูปแบบอักขระให้แก่อักษรมอญ-พม่า-ไทใหญ่ในประเทศพม่า อีกสายวิวัฒนาการหนึ่งคือการส่งอิทธิพลให้แก่ตัวอักษรธรรมล้านนา หรือ **"ตั๋วเมือง"** ให้แก่ชาวไทยภาคเหนือ (ไทยวน) กระทั่งแพร่หลายขึ้นไปสู่อักษรไทลื้อ ไทยอง ไทขึน ไทอาหม ไทคำตี่ ฯลฯ